

Ekvipolentná beatifikácia františkána Gabriela-Mariu alebo Niekoľko poznámok k moderným beatifikáciám a kanonizáciám (2. časť)

Branislav Krasnovský

6. marca 2026 ✝ Cirkev

predchádzajúca časť:

Ekvipolentná beatifikácia františkána Gabriela-Mariu alebo Niekoľko poznámok k moderným beatifikáciám a kanonizáciám (1. časť)

Existovala ekvipolentná beatifikácia alebo kanonizácia aj v období od Tridentského koncilu po II. vatikánsky koncil?

Po Tridentskom koncile (1545 – 1563) boli procesy beatifikácie a kanonizácie postupne centralizované a sprísnené. Tridentská reforma reagovala na protestantskú kritiku kultu svätých tým, že zdôraznila potrebu prísnej kontroly, dôkazov a autority Ríma.

V roku 1588 pápež Sixtus V. zriadil Kongregáciu obradov, ktorá prevzala dohľad nad procesmi svätorečenia. Od 17. storočia sa vytvoril detailný právny aparát: zhromažďovanie svedectiev, skúmanie cností, presné hodnotenie zázrakov a viacstupňové preverovanie dokumentácie. Vrchol systematizácie prišiel za Urbana VIII., ktorý stanovil normy proti nekontrolovanému miestnemu kultu a zakázal verejnú úctu pred oficiálnym schválením.

Kľúčovou postavou tohto klasického procesu beatifikácie sa stal *Promotor fidei*, známy ako *Advocatus diaboli* – „diablov advokát“. Jeho úlohou nebolo útočiť na kandidáta z pozície nenávisťi alebo nepriateľstva, ale cielene a systematicky vyhľadávať slabiny, rozpory, prehánania a nedostatočné dôkazy, ktoré mohli byť „druhou stranou“ použité proti procesu blahorečenia alebo svätorečenia.

Advocatus diaboli skúmal autenticitu zázrakov, preveroval vierohodnosť svedkov a kládol najťažšie možné otázky. Proces mal charakter takmer súdneho konania. Cieľom bolo zabezpečiť, aby kanonizácia – chápaná tradične ako akt chránený neomylnosťou – bola výsledkom extrémne

prísneho preverenia.

Úloha *Advocatus diaboli* mala zásadný význam pre dôveryhodnosť Cirkvi. V 18. a 19. storočí boli procesy často zdĺhavé a trvali desaťročia, niekedy storočia. Tento model zdôrazňoval historický odstup a opatrnosť. Diablov advokát predstavoval inštitucionalizovanú skepsu – nie proti svätosti, ale proti ľudskej unáhlenosti. Práve vďaka tejto prísnosti mali kanonizácie váhu, ktorá bola všeobecne rešpektovaná aj mimo katolíckeho prostredia.

Zasadnutie Tridentského koncilu

zdroj: wikimedia commons

Po II. vatikánskom koncile (1962 – 1965) nastala reforma procesov, najmä prostredníctvom apoštolskej konštitúcie *Divinus perfectionis magister* (1983) pápeža Jána Pavla II. Proces bol výrazne zjednodušený a zrýchlený. Funkcia klasického *Advocatus diaboli* bola fakticky zrušená ako samostatná, konfrontačná rola. Dnes existuje funkcia „promótora spravodlivosti“, no jej postavenie a váha nie sú identické s pôvodným modelom. Proces je viac administratívny a menej adversiálny než pred koncilom. To je jeden z dôvodov, prečo moderné kanonizácie prebiehajú rýchlejšie.

Pri *ekvipolentnej* beatifikácii po II. vatikánskom koncile sa klasický *Advocatus diaboli* nevyužíva. *Ekvipolentná* forma totiž nefunguje ako klasický súdny proces s dokazovaním zázraku a kontradiktórnym skúmaním, ale ako pápežské potvrdenie starobylého a nepretržitého kultu. Keď pápež uzná, že svätosť bola „overená dejinami“ a že *cultus ab immemorabili* je stabilný, nejde o proces s oponentom v tradičnom zmysle. Preto pri *ekvipolentných* beatifikáciách zosnulých svätcov po II. vatikánskom koncile sa funkcia *Advocatus diaboli* neuplatňuje v klasickej podobe.

A čo na to katolícka tradícia?

Klasický vzdelaný barokový teológ, intelektuálne neporovnateľne vzdelanejší ako mnohí dnešní rýchlokvasení modernistickí, progresívni a liberálni pseudoteológovia, by najprv podčiarkol princíp: kanonizácia sa tradične chápe ako akt, pri ktorom je Cirkev chránená zvláštnou asistenciou Ducha Svätého, keď definitívne vyhlasuje, že určitá osoba je v Nebi a hodná univerzálnej úcty. Ak je takýto akt spätý s neomylnosťou, potom jeho prípravná fáza musí byť mimoriadne prísna.

Reforma z roku 1983, ktorá odstránila klasickú konfrontačnú rolu *Advocatus diaboli* a zjednodušila procedúru, by bola v jeho očiach predmetom vážnej opatrnosti. Nie preto, žeby popieral autoritu pápeža, ale preto, že by trval na maxime: čím väčší je teologický nárok aktu, tým prísnejšia má byť jeho príprava.

Klasický vzdelaný barokový teológ ako napríklad Robert Bellarmín, by obhajoval starý model ako ochranu pred ľudskou slabosťou. V barokovej teológii sa vždy predpokladala reálna možnosť omylu v ľudskom posudzovaní, preto bol proces vystavaný ako takmer súdne vyšetrovanie. *Advocatus diaboli* nebol prekážkou svätosti, ale jej očístcom. Reforma, ktorá zmenila proces na menej adversiálny (konfrontačný) a viac administratívny, by mu mohla pripadať ako oslabenie preventívneho mechanizmu, ktorý mal zabrániť unáhleným rozhodnutiam.

Zároveň by však Robert Bellarmín – ako teológ poslušnosti – uznal, že pápež má plnú jurisdikciu upravovať procesné normy. Rozlišoval by medzi podstatou (definitívny akt kanonizácie) a disciplinárnym rámcom (spôsob vyšetrovania). Reforma z roku 1983 by teda sama osebe neznamerala narušenie neomylnosti, pokiaľ by samotný akt kanonizácie zostal tým, čím bol vždy – slávnostným a definitívnym rozhodnutím. Problém by nevidel v možnosti reformy, ale v riziku prílišnej frekvencie alebo zrýchlenia bez dostatočného historického odstup.

Napokon by barokový teológ zdôraznil ešte jednu dôležitú vec: čas je spolusvedkom pravdy. V jeho mentalite je dejinný odstup druhom teologického sita. Ak sa reforma roku 1983 chápe ako návrat k jednoduchosti prvých storočí, je legitímna; ak by však viedla k normalizácii rýchlych svätorečení bez preverenia generáciami, vnímal by to ako oslabenie percepčnej váhy svätosti, hoci nie nevyhnutne ako teologický omyl.

Z perspektívy barokového teológa by teda reforma nebola herézou ani rozkladom, ale otázkou miery: zachováva nový proces dostatočnú vážnosť a prísnosť vzhľadom na to, že kanonizácia je aktom s nárokom na univerzálnu záväznosť? To je otázka, ktorú by si kládol – nie s revolučným duchom, ale s barokovou vážnosťou, ktorá chce chrániť autoritu Cirkvi tým, že ju berie maximálne vážne.

Zasadnutie II. vatikánskeho koncilu

zdroj: wikimedia commons, Lothar Wolleh

Trochu skepsy nezaškodí

No a na záver mi dovoľte môj osobný, trochu skeptický prístup. Ak sa dnes procesy zrýchľujú do takej miery, že zo štyroch pápežov 20. storočia beatifikoval troch pápež František – je to pre mňa, slušne povedané, veľmi prekvapujúce svedectvo. Pritom jeden sv. Ján Pavol II., ktorý je prijateľný stojí voči dvom pápežom, ktorí sú úzko spätí s II. vatikánskym koncilom – s Jánom XXIII. a Pavlom VI.

Čo sa týka Jána XXIII. – problém nespočíva v skúmaní a spochybňovaní jeho osobnej zbožnosti, ani v úmysle konať dobro pre Cirkev, ale v samotnom rozhodnutí zvolať II. vatikánsky koncil s programom *aggiornamento*. Koncil bol otvorený v duchu prílišnej dôvery voči modernému svetu a jeho „pastoračný“ charakter bez jasných dogmatických definícií a odsúdení omylov vytvoril doktrinálnu nejasnosť, ktorá sa dnes stala veľkým problémom. Pastoračný II. vatikánsky koncil neodsúdil moderné bludy tak, ako to urobili Tridentský či I. vatikánsky koncil, a tým otvoril priestor liberálnym, modernistickým a progresívnym teologickým tendenciám z prelomu 20. a 21. stor. Ján XXIII. bol podľa môjho názoru naivným a nedostatočne predvídal dôsledky svojich krokov – aj keď ho konzervatívnejší preláti na nebezpečenstvo upozorňovali.

Čo sa týka Pavla VI. – tu som skeptickejší. Pod jeho vedením sa koncilové dokumenty implementovali spôsobom, ktorý zmenil liturgiu, ekleziológiu i prístup k náboženskej slobode. Najväčší problém pre mňa predstavuje liturgická reforma a promulgácia nového misála v roku 1969, ktorú vnímam ako oslabenie dôrazu na obetný charakter svätej omše a ako otvorenie priestoru protestantským vplyvom (A. Bugnini).

Zásahy Annibale Bugniniho do liturgie boli radikálnym zlomom s organickou tradíciou rímskeho rítu. Tvrdil, že liturgia sa po stáročia vyvíjala postupne, prirodzeným a organickým rastom, zatiaľ čo reforma po II. vatikánskom koncile predstavovala konštrukciu vytvorenú komisiou. Bugniniho možno kritizovať za rozsiahle zásahy do textov, odstránenie mnohých modlitieb zdôrazňujúcich obetu, hriech a zmierenie, ako aj prepracovanie obradov tak, že podľa neho stratili výraznú teologickú kontinuitu s predchádzajúcou tradíciou. Vnímal to ako prechod od dedičstva prijatého k dedičstvu vytvorenému.

Vo vzťahu k novému misálu z roku 1969 (*Missale Romanum* promulgovaný pápežom Pavlom VI.) sa výrazne oslabil dôraz na obetný charakter svätej omše. Zmeny v ofertóriu, nový spôsob formulovania eucharistických modlitieb a presun dôrazu z „obety“ na „spoločenstvo“ je priamo badateľný a hmatateľný. Terminológia a štruktúra liturgie sa výrazne priblížila protestantskému chápaniu večere Pánovej. Hoci nový misál z roku 1969 formálne zachováva katolícku náuku, jeho teologické vyjadrenia sú menej explicitné, a tým oslabujú katechetickú jasnosť liturgie.

Táto kritika však nie je iba estetická alebo nostalgická. Liturgia je *lex orandi*, ktorá formuje *lex credendi* – spôsob modlitby formuje vieru. Ak sa zmení liturgia, postupne sa zmení aj chápanie viery veriacich. Obranu tradičného rímskeho rítu možno považovať za obranu samotnej katolíckej doktríny. Nejde o odpor voči pápežskej autorite ako takej, ale o odpor voči reforme, ktorá je

teologicky problematická a pastoračne škodlivá.

K osobe Annibale Bugniniho sa viaže aj otázka jeho neskoršieho pôsobenia. Bol hlavným sekretárom Komisie pre uskutočnenie liturgickej reformy (*Consilium*) a jednou z kľúčových postáv prípravy nového misála z roku 1969. V roku 1975 však došlo k reorganizácii Rímskej kúrie a *Consilium* bolo začlenené do Kongregácie pre Boží kult.

Krátko nato bol Bugnini odvolaný z Ríma a menovaný za apoštolského nuncia v Iráne, kde pôsobil do roku 1982. Ohľadom Bugniniho existujú viaceré obvinenia z prílišnej otvorenosti voči protestantským vplyvom a väzby na slobodomurárstvo – oficiálne sa však nepotvrdili. Faktom zostáva, že jeho presun do diplomatickej služby znamenal koniec jeho priameho vplyvu na liturgickú reformu a že zomrel v roku 1982 mimo centra rímskej liturgickej politiky.

Pápež sv. Ján XXIII.

zdroj: wikimedia commons

Je škoda, že pápež František počas svojho pontifikátu obmedzil ustanovenia svojho predchodcu pápeža Benedikta XVI., ktoré umožňovali širšie slávenie tradičnej rímskej liturgie. Benedikt XVI. v dokumente *Summorum pontificum* zdôraznil, že starší rímsky misál nebol nikdy zrušený a že ide o legitímny výraz *lex orandi* Cirkvi, používaný po stáročia a formujúci generácie svätých.

Zámerom Benedikta XVI. bolo zmierenie a kontinuita, nie paralelná cirkev. Následné reštrikcie zo strany pápeža Františka preto možno chápať ako krok späť – ako prejav nedôvery voči veriacim viazaným na tradičný rítus a ako voluntaristické presadzovanie jednej pastoračnej línie namiesto uznania legitímnej plurality v rámci rímskej tradície. Kritika tu nesmeruje proti autorite pápeža ako takej, ale proti spôsobu výkonu tejto autority v oblasti, kde existovala historická kontinuita a právne uznaný liturgický poriadok. A takisto netreba zabúdať na skutočnosť, že voči rôznym nekatolíckym kultom a náboženstvám prejavoval počas svojho pontifikátu pápež František vždy väčšie pochopenie ako voči tradičným katolíkom.

Aby som informácie o II. vatikánskom koncile zhrnul – pápež sv. Ján XXIII. otvoril dvere, pápež sv. Pavol VI. umožnil, aby sa cez tieto dvere prešlo, pápež František oboch uvedených pápežov kanonizoval. Kríza Cirkvi nie je určite problémom jednej osoby, ale celkovej zmeny orientácie.

Ak sa dnes procesy beatifikácie neprimerane zrýchľujú, zrušil sa ten starý dobrý princíp *Advocatus diaboli*, potom z môjho cynického a pragmatického pohľadu sa bude môcť administratívne beatifikovať v blízkej budúcnosti ktokoľvek – možno aj pápež František.

Pápež sv. Pavol VI.

zdroj: wikimedia commons

Viem, že proces kanonizácie je determinovaný Duchom Svätým, ale takisto viem, že inštitúcie sa prispôsobujú sile momentu a každá epocha si kanonizuje svoj vlastný obraz. Možno mám v hlave uloženú deformovanú perspektívu a vidím prioritne mechanizmus moci a nie tajomstvo milosti, stratégiu a nie svätosť a som ovplyvnený realizmom môjho skepticizmu. Ale radšej sa nechám milo prekvapiť ako skeptik, namiesto toho, aby som bol neprijemne prekvapený ako modernista.

Nemôžem zato, že si nedokážem modernistov, progresívcov a liberálov v Cirkvi naivne idealizovať. Mám totiž stále pred očami biblický text sv. Matúša (Mt 7,15–20): 15 *Chráňte sa falošných prorokov: prichádzajú k vám v ovčom rúchu, ale vnútri sú draví vlci.* 16 *Poznáte ich po ovocí. Ved' či oberajú z trnia hrozná alebo z bodliakov figy?* 17 *Tak každý dobrý strom rodí dobré ovocie, kým zlý strom rodí zlé ovocie.* 18 *Dobrý strom nemôže rodiť zlé ovocie a zlý strom nemôže rodiť dobré ovocie.* 19 *Každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, vytnú a hodia do ohňa.* 20 *Teda po ich ovocí ich poznáte.*

Titulný obrázok – Kanonizácia Jána Pavla II. a Jána XXIII., zdroj: wikimedia commons

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/ekvipolentna-beatifikacia-frantiskana-gabriela-mariu-alebo-niekolko-poznamok-k-modernym-beatifikaciam-a-kanonizaciam-2-cast/>